

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ :
Ηλεκτρονική έρευνα: επιφυλάξεις και παρατηρήσεις για τις
σχετικές αντιλήψεις των φοιτητών-τριών του
Πανεπιστημίου Κρήτης για τα προσωπικά τους δεδομένα
(2009-2011)

Επιστημονική ανάλυση: **Μηνάς Σαματάς, Καθηγητής**
(Τμήμα Κοινωνιολογίας) samatas@social.soc.uoc.gr
Επεξεργασία Δεδομένων: **Περικλής Δράκος, ΕΔΙΠ**
(Τμήμα Οικονομικών Επιστημών) drakosp@econ.soc.uoc.gr

ΕΙΣΑΓΩΓΗ : Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΟΛΗΣ
ΕΡΕΥΝΑΣ

Η αρχική έρευνα διεξήχθη ηλεκτρονικά το ακαδημαϊκό έτος 2008-2009 με αναφορά στην 28^η Ιανουαρίου, παγκόσμια ημέρα προστασίας των προσωπικών δεδομένων έως το τέλος Μαΐου 2009, μέσω της ιστοσελίδας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης (www.soc.uoc.gr). Στις 40 ερωτήσεις του ερωτηματολογίου της έρευνας απάντησαν ηλεκτρονικά και ανώνυμα συνολικά και πλήρως 178 φοιτητές (και εξ αυτών 57% φοιτήτριες και 43% φοιτητές) κυρίως από τις σχολές κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών του Ρεθύμνου.

Από το φθινοπωρινό εξάμηνο 2009 έως και το Δεκέμβριο του 2011 στο πλαίσιο του μαθήματος μας «Κοινωνιολογία της Ιδιωτικότητας και Παρακολούθησης», η διεξαγωγή της έρευνας ανανεωνόταν για δύο χρόνια με την ηλεκτρονική και ανώνυμη συμπλήρωση του ίδιου ερωτηματολογίου από περίπου 120 κατά μέσο όρο εγγραφέντων φοιτητών και φοιτητριών του μαθήματος. Ο μέσος αυτός όρος των απαντήσεων ο οποίος διαμορφώθηκε από δύο επακόλουθες έρευνες από φοιτητές και φοιτήτριες του Τμήματος Κοινωνιολογίας οι οποίοι είχαν σχέση με το μάθημα, δεν διαφέρει σημαντικά από τα ευρήματα της αρχικής μας έρευνας που απαντήθηκε από ένα ευρύτερο πληθυσμό φοιτητών του Πανεπιστημίου Κρήτης. Τα ευρήματα της εκάστοτε ανώνυμης ηλεκτρονικής έρευνας παρουσιαζόταν και γινόταν αντικείμενο εκτενούς συζήτησης στο μάθημα, με αποτέλεσμα να έχουμε συλλέξει αρκετά ποιοτικά δεδομένα για τα συγκεκριμένα θέματα της έρευνας. Στα ποιοτικά αυτά δεδομένα υπήρξαν διαφοροποιήσεις με βάση το κριτήριο της παρακολούθησης του μαθήματος αλλά και της πολιτικοποίησης των φοιτητών –τριών που συμμετείχαν στις συζητήσεις των θεμάτων της έρευνας.

Στο πλαίσιο της σύντομης αυτής παρουσίασης επιλέγουμε να παρουσιάσουμε το συνολικό μέσο όρο των απαντήσεων όλων αυτών των τριών συνολικά ηλεκτρονικών διερευνήσεων, εστιάζοντας στα πιο βασικά θέματα της έρευνας. Στο τέλος αυτής εδώ της εισήγησης για λόγους συντομίας συσχετίζουμε τα ευρήματα των ποιοτικών δεδομένων κυρίως για την ασφάλεια των επικοινωνιών μέσω κινητών τηλεφώνων και του Διαδικτύου αλλά και για τη χρήση των καμερών ασφαλείας γενικά και ιδιαίτερα μέσα και έξω από το πανεπιστήμιο.

Παράλληλα, διατυπώνουμε τις επιφυλάξεις μας για τις εμπειρικές μας έρευνες θεωρώντας τα ευρήματα ενδεικτικά και επ' ουδενί αντιπροσωπευτικά όλων των ελλήνων φοιτητών. Παρά τις όποιες επιφυλάξεις μας θεωρούμε τα ευρήματά μας χρήσιμα για συζήτηση και περαιτέρω έρευνα.

ΤΑ ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΕΣΟ ΟΡΟ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ :

Περιληπτικά η πλειοψηφία των φοιτητών-τριών:

1. πιστεύει ότι **οι νόμοι στην Ελλάδα** για την προστασία των προσωπικών πληροφοριών - δεδομένων που διατηρούνται στα αρχεία των δημοσίων υπηρεσιών αλλά και των ιδιωτικών επιχειρήσεων δεν είναι αποτελεσματικοί (52%).¹

2. γνωρίζει σε ποσοστό 75% την ύπαρξη και λειτουργία της "**Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα**" που λειτουργεί στην Ελλάδα από τον Νοέμβριο του 1997, αλλά μόνο το 21% έχει επισκεφτεί την ιστοσελίδα (www.dpa.gr) της Αρχής αυτής .

3. έχει λίγη έως καθόλου **εμπιστοσύνη στην εκάστοτε Ελληνική Κυβέρνηση** σε ποσοστό 80% αν αυτή σέβεται το απόρρητο των προσωπικών πληροφοριών των πολιτών. Σχεδόν εξίσου το 82% δεν εμπιστεύονται και τις ιδιωτικές εταιρίες, τις τράπεζες, τα σούπερ μάρκετ και όπου αλλού ψωνίζουν με πιστωτικές κάρτες για το αν προστατεύουν τις προσωπικές τους πληροφορίες.

4. εκφράζει σε ποσοστό 75% αρκετά έως πολλή ανησυχία όταν δίνουν προσωπικές πληροφορίες **στο διαδίκτυο (Internet) και στο Facebook** για την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων και της ιδιωτικής τους ζωής (ιδιωτικότητας) στον 'κυβερνοχώρο'.

5. το 65% έχει αγοράσει κάποιο προϊόν ή υπηρεσία μέσω του Internet . Εξ αυτών αν και το 85% γνωρίζει ότι με διάφορα προγράμματα (π.χ. **cookies**) μπορεί να παρακολουθούνται τα ψηφιακά τους ίχνη στο διαδίκτυο, εντούτοις μόνο το 26% αλλάζει συχνά τον κωδικό πρόσβασης (PIN) στο διαδίκτυο και στις πιστωτικές τους κάρτες . Το 78% χρησιμοποιεί στον Η/Υ ή και στο κινητό τηλέφωνό τους κάποιο πρόγραμμα προστασίας από παρενοχλήσεις , εισβολείς- χάκερς.

6. το 69% πιστεύει ότι **οι νόμοι** που έχουν περάσει οι ελληνικές κυβερνήσεις για την προστασία της **εθνικής ασφάλειας παραβιάζουν την ιδιωτική ζωή των πολιτών**. Επίσης το 67% θεωρεί ότι με κάποιες προϋποθέσεις μπορεί μια κυβερνητική / δημόσια υπηρεσία ή μια επιχείρηση να μοιράζεται τις προσωπικές πληροφορίες των πολιτών - πελατών με άλλες υπηρεσίες, κυβερνήσεις , επιχειρήσεις, ενώ το 26% θεωρεί ότι αυτό δεν πρέπει να γίνεται κάτω από οποιεσδήποτε συνθήκες.

7. ενοχλεί η ευρεία διάδοση χρήσης **καμερών ασφαλείας (CCTV)** στους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους σε ποσοστό 82%. Επίσης, με τη χρήση καμερών ασφαλείας για τη φύλαξη διαφόρων χώρων της πανεπιστημιούπολης διαφωνεί το 67%, ενώ συμφωνεί το 33%. Για τη φύλαξη μόνο των εξωτερικών χώρων της πανεπιστημιούπολης με κάμερες διαφωνεί το 48% ενώ συμφωνεί το 49%, όπως επίσης διαφωνεί το 56% και με τη χρήση ηλεκτρονικών καρτών για τον έλεγχο εισόδου και εξόδου από την πανεπιστημιούπολη και τη βιβλιοθήκη , ενώ συμφωνεί το 44%. Επί πλέον το 52% δήλωσε ότι δεν θα χρησιμοποιούσε κάμερες ασφαλείας για τη φύλαξη και ασφάλεια της προσωπικής κατοικίας ή της επιχείρησής τους , ενώ το 44% θα χρησιμοποιούσε.

8. το 53% συμφωνεί (απόλυτα το 24%) **οι κάμερες της αστυνομίας** για τη διαχείριση της κυκλοφορίας να χρησιμοποιούνται και για λόγους ασφαλείας και δημόσιας τάξης, ενώ διαφωνεί το 45% (απόλυτα 31%) . Με το βανδαλισμό,

¹ Τα ποσοστά είναι στρογγυλεμένα σε ακεραίους αριθμούς προς τα πάνω και η όποια διαφορά τους από το 100% οφείλεται στην απάντηση ΔΑ/ΔΞ.

καταστροφή των καμερών ασφαλείας της αστυνομίας συμφωνεί το 26% (απόλυτα το 15% κυρίως φοιτητές), ενώ διαφωνεί το 70% (απόλυτα το 45% κυρίως φοιτήτριες).

Να σημειωθεί ότι όλα τα παραπάνω ποσοστά ενάντια στις κάμερες ασφαλείας είναι σημαντικά υψηλότερα για τους φοιτητές συγκριτικά με τις φοιτήτριες.

9. το 93% διαφωνεί ότι θα πρέπει να επιτρέπεται στους εργοδότες να παρακολουθούν με κάμερες ή και άλλα ηλεκτρονικά μέσα τους εργαζόμενους τους, και να διαβάσουν ακόμη και το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο τους.

10. το 57% διαφωνεί με τη χρήση κρυφής κάμερας για την απόδειξη μιας παράνομης πράξης.

11. Το 80% θεωρεί ότι η ιδιωτικότητά τους (η προσωπικότητα και τα προσωπικά τους δεδομένα) δεν γίνεται σεβαστή **στα αεροδρόμια** όταν ταξιδεύουν αεροπορικώς από τα υπερβολικά μέτρα ασφαλείας. Επίσης, το 81% διαφωνεί με το ότι στα αεροδρόμια θα πρέπει να παίρνουν έξτρα μέτρα ασφάλειας για τα ταξιδεύοντα μέλη ορατών μειονοτήτων.

12 Μόνο το 21% μαζεύει πόντους **ως καταναλωτές**, από αγορές με βάση τους οποίους διάφορες εταιρείες προσφέρουν στους πελάτες τους δώρα, προνόμια και εκπτώσεις. Το 63% διαφωνεί με τη δημιουργία **προφίλ των πελατών τους** από εταιρείες με βάση συλλογή και επεξεργασία πληροφοριών χωρίς συναίνεση για τις καταναλωτικές τους προτιμήσεις.

13. Αν και το 86% έχει ανησυχήσει από αρκετά έως πάρα πολύ (47%) από το **σκάνδαλο των υποκλοπών των κινητών τηλεφώνων στην Ελλάδα το 2006**, το 59% δεν έχει επηρεαστεί στη χρήση του κινητού τηλεφώνου, ενώ το 41% έχει επηρεαστεί αρκετά έως πάρα πολύ. Επίσης, 72% φοβάται αρκετά έως πάρα πολύ (23%) ότι οι τηλεφωνικές τους συνομιλίες ιδιαίτερα στο κινητό τηλέφωνο αλλά και το ηλεκτρονικό τους ταχυδρομείο μπορεί να παρακολουθούνται, ενώ 24% φοβάται λίγο και μόνο το 2% καθόλου. Παρά τον φόβο αυτό το 52% δεν παίρνει κάποια μέτρα προστασίας των επικοινωνιών τους μέσω Η/Υ ή τηλεφώνου, ενώ το 48% παίρνει κάποια μέτρα.

14. Τελικά το 76% των φοιτητών που απάντησαν στις έρευνες δεν αποδέχεται την παραβίαση της ιδιωτικής τους ζωής και των προσωπικών τους δεδομένων **για λόγους προσωπικής ασφάλειας και υγείας**, αλλά και σε ποσοστό 66% ούτε και για λόγους **εθνικής ασφάλειας και δημόσιας υγείας**.

Συνοπτικά, τα ευρήματα των ηλεκτρονικών ερευνών δείχνουν μια γενική ευαισθητοποίηση των φοιτητών-τριών για τα προσωπικά τους δεδομένα, αλλά και μια έλλειψη εμπιστοσύνης προς τους κρατικούς - δημόσιους φορείς που συλλέγουν προσωπικές πληροφορίες, χωρίς όμως να παίρνουν αρκετά μέτρα για να προστατεύουν την ιδιωτικότητά τους, τα προσωπικά τους δεδομένα, και τις επικοινωνίες τους.

ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

Ενώ στην ανώνυμη ηλεκτρονική έρευνα οι φοιτητές (περισσότερο οι φοιτήτριες) δηλώνουν συνολικά σε ποσοστό 75% αρκετά έως πολύ ανήσυχοι όταν δίνουν προσωπικές πληροφορίες **στο διαδίκτυο (Internet) και στο Facebook** για την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων και της ιδιωτικής τους ζωής (ιδιωτικότητας) στον 'κυβερνοχώρο', στις οργανωμένες συζητήσεις μέσα στην τάξη η ομάδα που εκφράζει πραγματική ανησυχία μειώνεται στο 60%. Ένα μεγάλο ποσοστό 40% δηλώνει ότι και αν ακόμη γίνεται παρακολούθηση στο διαδίκτυο και στα κινητά τους τηλέφωνα « δεν έχουν να φοβηθούν για κάτι» (Solove, D. 2007) .

Την ίδια περίπου αντίδραση παρατηρούμε και στο θέμα των **καμερών ασφαλείας**. Αν και στην ηλεκτρονική έρευνα δηλώνουν ότι τους ενοχλεί η ευρεία διάδοση χρήσης **καμερών ασφαλείας (CCTV)** στους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους σε πολύ μεγάλο ποσοστό 82%, στις συζητήσεις μέσα την τάξη το ποσοστό αυτό μειώνεται σημαντικά στο 50% αφού οι μισοί φοιτητές και περισσότερες από τις μισές φοιτήτριες δηλώνουν ότι δεν τις ενοχλούν οι κάμερες σε δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους και μάλιστα ότι νοιώθουν ασφάλεια από τη λειτουργία τους. Αν τα ποσοστά των φοιτητών που συμφωνούν στην ενδεχόμενη μελλοντική χρήση καμερών για τους εξωτερικούς χώρους και καρτών εισόδου στην πανεπιστημιούπολη Ρεθύμνου είναι ιδιαίτερα υψηλά, για την πανεπιστημιούπολη Ηρακλείου, υποθέτουμε ότι θα πρέπει να είναι πολύ υψηλότερα, επειδή εκεί ήδη χρησιμοποιούνται ηλεκτρονικές κάρτες και γίνεται συχνή συζήτηση υπέρ της χρήσης καμερών στους εξωτερικούς χώρους των πανεπιστημιακών κτιρίων, όπου έχουν υπάρξει συχνές κλοπές και παραβατικές πράξεις .

Αυτοί που εκφράζουν έντονη ανησυχία για την παραβίαση των προσωπικών τους δεδομένων στις ηλεκτρονικές και τηλεφωνικές τους επικοινωνίες και είναι εναντίον της χρήσης των καμερών γενικά είναι πολύ περισσότερο αναλογικά φοιτητές από φοιτήτριες, και εκδηλώνονται να είναι πιο πολιτικοποιημένοι και μάλλον στα αριστερά του φάσματος Δεξιά- Αριστερά. Αντίθετα από το ποσοστό που αδιαφορούν ή δεν «νοιιάζονται» για την παρακολούθηση των επικοινωνιών τους, ή ανέχονται χωρίς φόβο ή και υποστηρίζουν γενικά την χρήση των καμερών, ένα μεγάλο ποσοστό δηλώνει ότι δεν είναι πολιτικοποιημένο ή τοποθετούνται στην κεντροδεξιά του φάσματος Δεξιά- Αριστερά.

Δεν μας διαφεύγει το γεγονός ότι ένα ποσοστό φοιτητών και φοιτητριών εκδηλώνονται φανερά μέσα στην τάξη ενάντια στην παρακολούθηση, αλλά για να δείξουν ότι συμφωνούν με τον διδάσκοντα, ο οποίος αν και προσπαθεί να είναι αμερόληπτος και να κάνει μια εξισορροπημένη ανάλυση, δεν αποφεύγει να υποστηρίξει την θέση του ενάντια στην ανεξέλεγκτη παρακολούθηση και στις συνέπειές της, για πιθανές διακρίσεις και νέους αποκλεισμούς (Σαματάς, επιμ. 2011).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Αν και δεν μπορούμε να γενικεύσουμε, θεωρούμε ότι τα ποσοτικά και ποιοτικά ευρήματα της όλης μας διερεύνησης για τις στάσεις και αντιλήψεις των φοιτητών-τριών για την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων, μας επιβεβαιώνουν παλαιότερες έρευνές μας (Samatas, 2004) στις οποίες υποστηρίζουμε ότι το θέμα αυτό όπως και γενικότερα της παρακολούθησης είναι πρώτιστα ένα **πολιτικο-ιδεολογικό ζήτημα**.

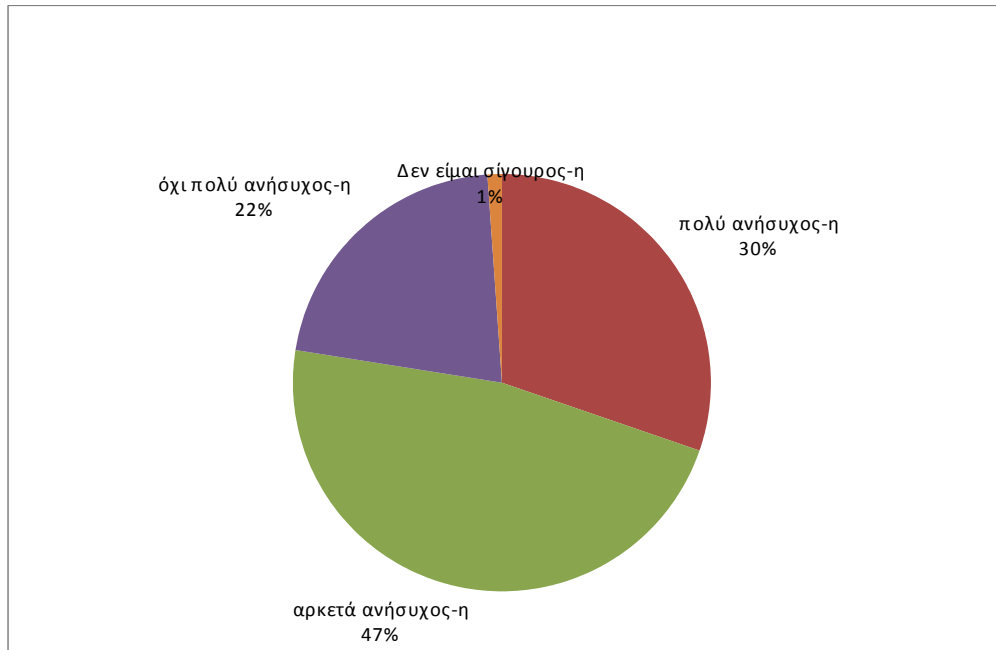
Το συμπέρασμα αυτό μας κάνει ακόμα πιο προσεκτικούς στη διδασκαλία και στην έρευνα των επίμαχων αυτών θεμάτων, ώστε να αποφεύγουμε την όποια μονόπλευρη και μεροληπτική ανάλυση, όσο κατορθωτό βέβαια μπορεί αυτό να γίνει. Επιβεβαιώνουμε επίσης αυτό που ισχύει γενικά σε όλες τις αναπτυγμένες τεχνολογικά δημοκρατικές κοινωνίες, ισχύει και για τους φοιτητές μας, δηλαδή το λεγόμενο **«παράδοξο της ιδιωτικότητας»** για της προστασία των προσωπικών δεδομένων. Το παράδοξο αυτό χαρακτηρίζει γενικά τους χρήστες νέων τεχνολογιών, οι οποίοι όταν ερωτηθούν σχετικά, αν και εκφράζουν μια γενική ανησυχία για την ενδεχόμενη παραβίαση και εκμετάλλευση των προσωπικών τους δεδομένων, εντούτοις δηλώνουν ότι δεν παίρνουν ιδιαίτερα μέτρα για την προστασίας της (Samatas, 2003).

Επίσης, αναφερόμενοι σε αναπτυγμένες δημοκρατικές κοινωνίες παρακολούθησης με αναπτυγμένη εμπιστοσύνη στους θεσμούς της πολιτείας, σε σύγκριση με κοινωνίες αυταρχικής παρακολούθησης στο παρελθόν, όπως η Ελλάδα (Samatas et al. 2011), εκτός της διαφορετικής κουλτούρας στα θέματα αυτά, διαπιστώνουμε και ένα **διαγενεακό χάσμα**. Δηλαδή για παράδειγμα στην Ελλάδα παρατηρούμε ένα χάσμα εμπειριών και προδιαθέσεων ανάμεσα στις γενιές που έχουν ζήσει την αυταρχική παρακολούθηση κατά τη διάρκεια της δικτατορίας με τα φακελώματα και τις διακρίσεις μέχρι το 1982 (Samatas, 2004), και της νέας γενιάς που ζει τώρα στο «θαυμαστό καινούργιο κόσμο» απολαμβάνοντας τις νέες τεχνολογίες χωρίς ιδιαίτερη προφύλαξη. Η παρούσα διερεύνηση στους φοιτητές μας, μας επιβεβαιώνει το διαγενεακό αυτό χάσμα ανάμεσα στις εμπειρίες παλαιότερων γενεών, εκπρόσωπος των οποίων είναι και ο διδάσκων, σε σχέση με τις νεότερες γενιές, που εκπροσωπούνται από τους φοιτητές μας, και οι οποίοι συχνά θεωρούν τις επιφυλάξεις τεχνοφοβικές και υπερβολικές. Είναι σωστές αυτές οι απόψεις; Μήπως τελικά είμαστε εμείς οι παλιότεροι υπερβολικοί και προσκολλημένοι σε φοβικές αντι-τεχνοκεντρικές ιδεοληψίες με βάση το αυταρχικό παρελθόν της χώρας μας και ανίκανοι να εκτιμήσουμε τα πλεονεκτήματα επικοινωνίας και ασφάλειας των νέων τεχνολογιών; Ίσως.

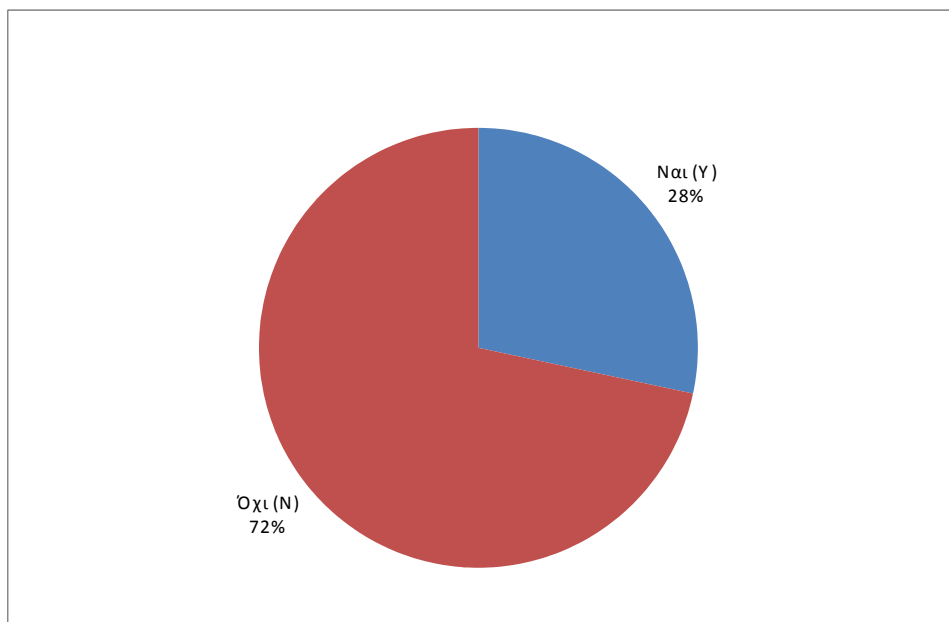
Άσχετα όμως από θετικές ή αρνητικές προκαταλήψεις, θα πρέπει να συμφωνήσουμε ότι η ιδιωτικότητα είναι ένα ανθρώπινο και δημοκρατικό δικαίωμα που πρέπει να προστατεύεται από τις αρχές αλλά και να διαφυλάσσεται από τους συνειδητοποιημένους πολίτες (Margalit Av. (2001) Flaherty, D. H. 1989, Nissenbaum, H. 1998, Μήτρου, 2008). Επειδή ο διδάσκων το μάθημα της κοινωνιολογίας της ιδιωτικότητας και της παρακολούθησης έχει επίγνωση του αδύνατου της αμεροληψίας του, προτιμά να το επισημαίνει αυτό στους φοιτητές και να αναφέρεται στην ιστορική εμπειρία της παρακολούθησης στην Ελλάδα. Επίσης χωρίς να εκμηδενίζει την επανάσταση των Κοινωνιών των πληροφοριών και τα διαδικτύου, επιμένει να παρουσιάζει τους κινδύνους και τις συνέπειες της νέας παρακολούθησης στο πλαίσιο του πληροφοριακού καπιταλισμού, όπως και της ανεπαρκούς προστασίας των προσωπικών δεδομένων στη χώρα μας, ελπίζοντας ότι συνεισφέρει με αυτόν τον τρόπο σε μια έμμεση συνειδητοποίηση και αγωγή (privacy education) των διδασκομένων για την προστασία της ιδιωτικότητας τους. Η συνειδητοποίηση των πολιτών και ιδίως των νέων για τους κινδύνους κατάργησης της ιδιωτικότητας είναι αναγκαία για μια δημοκρατική και ελεύθερη κοινωνία (Haggerty, K. & Samatas, M.eds 2010).

ΜΕΡΙΚΑ ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΑ
του μέσου όρου των απαντήσεων των ηλεκτρονικών διερευνήσεών μας
(2009-2011)

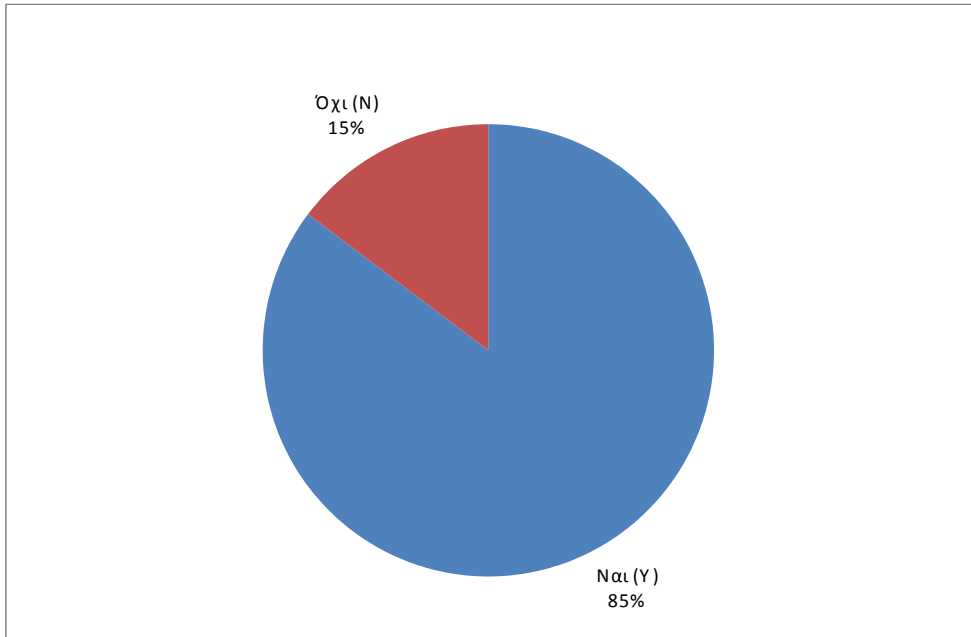
Στο θέμα της προστασίας της ιδιωτικής σας ζωής (ιδιωτικότητας) και των προσωπικών σας δεδομένων πόσο ανήσυχος-η είστε όταν δίνετε προσωπικές πληροφορίες στο διαδίκτυο (Internet);

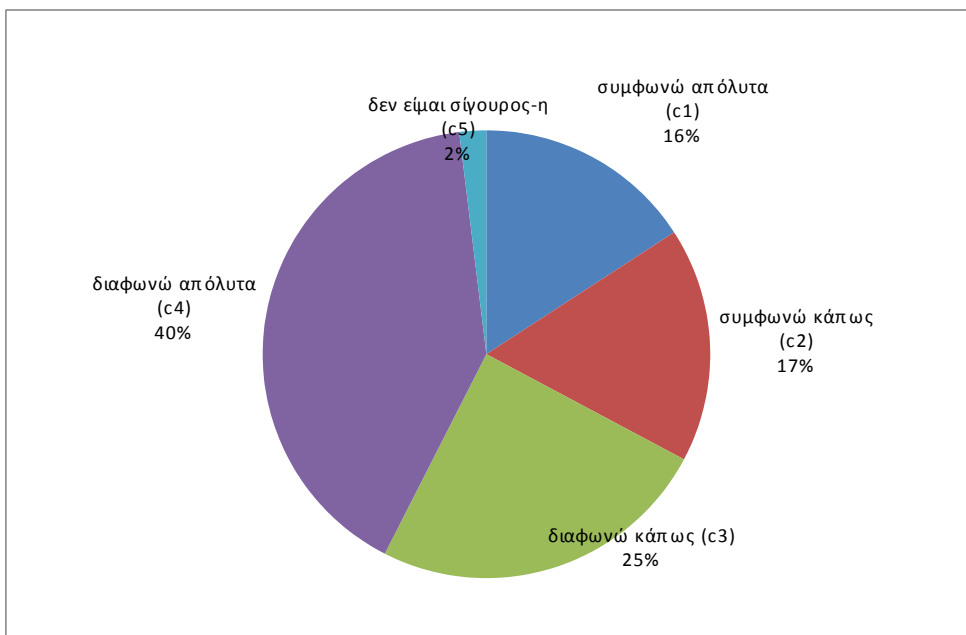
Αλλάζετε συχνά τον κωδικό πρόσβασής σας στο διαδίκτυο και στις πιστωτικές κάρτες σας;

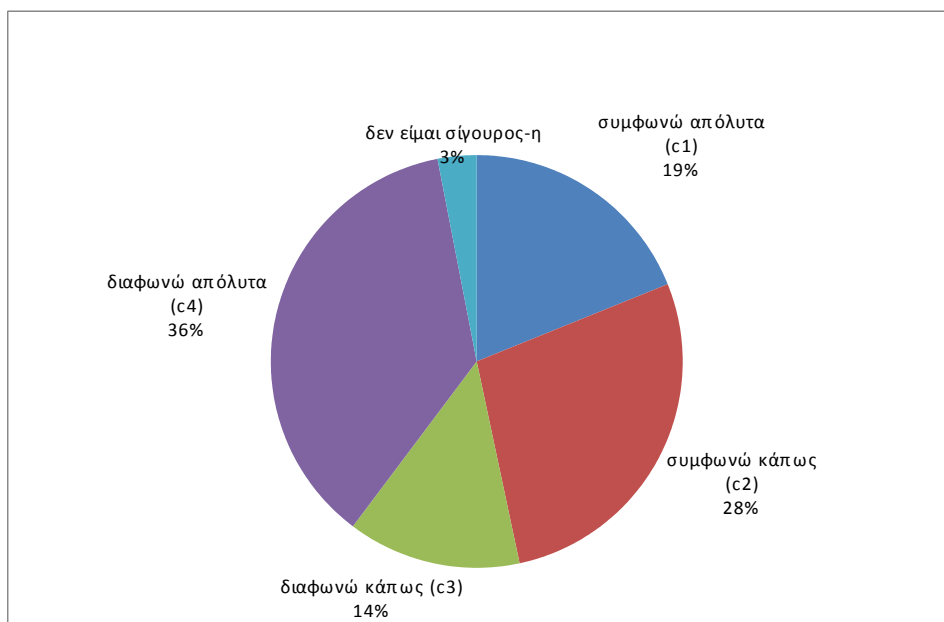
Σας ενοχλεί η ευρεία διάδοση χρήσης καμερών ασφαλείας (CCTV) στους δημόσιους και ιδιωτικούς χώρους;

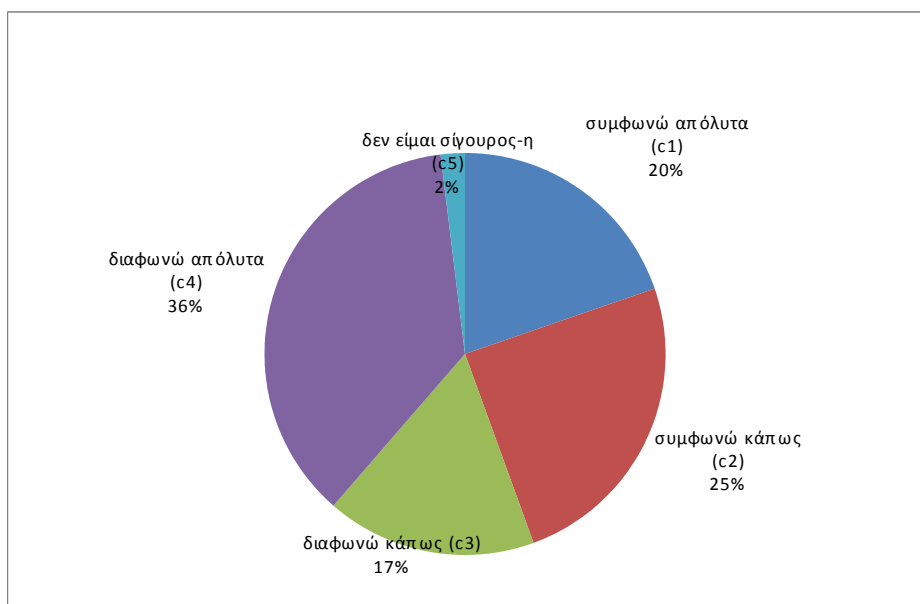
Ποια είναι η γνώμη σας για τη χρήση καμερών ασφαλείας για τη φύλαξη διαφόρων χώρων της πανεπιστημιούπολης;

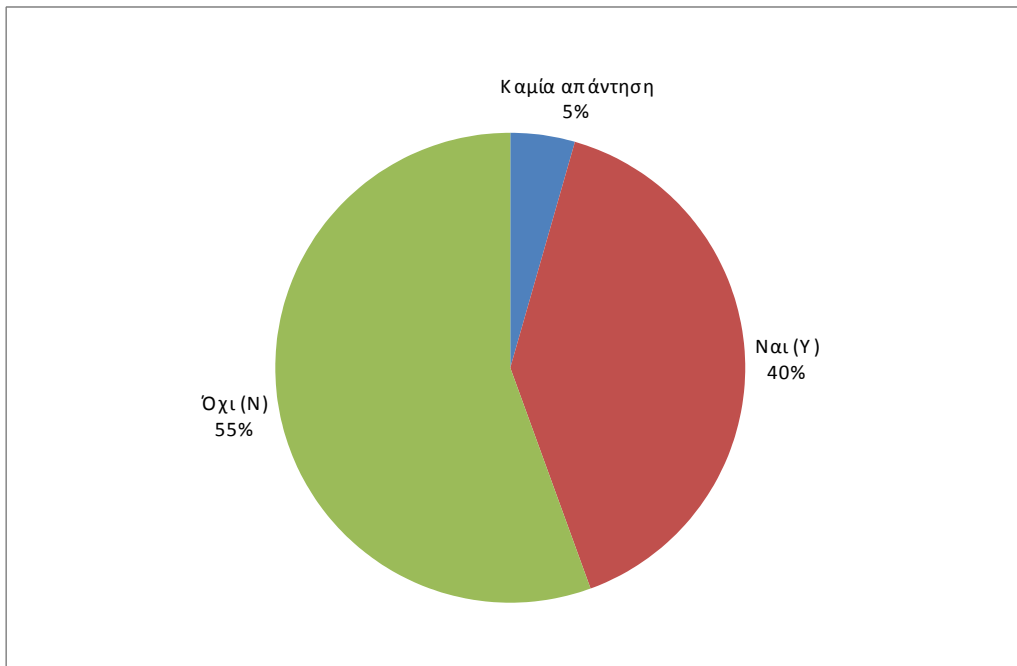
Θα συμφωνούσατε ή θα διαφωνούσατε με τη χρήση καμερών ασφαλείας για τη φύλαξη μόνο των εξωτερικών χώρων της πανεπιστημιούπολης;

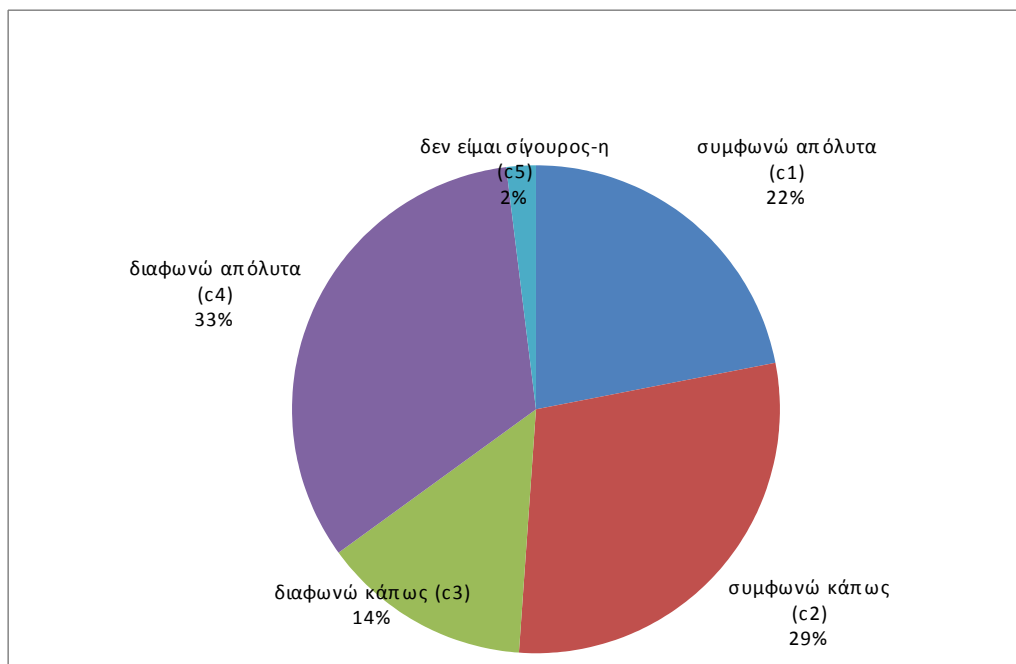
Θα συμφωνούσατε ή θα διαφωνούσατε με τη χρήση ηλεκτρονικών καρτών για την είσοδο και έξοδο από την πανεπιστημιούπολη και τη βιβλιοθήκη;

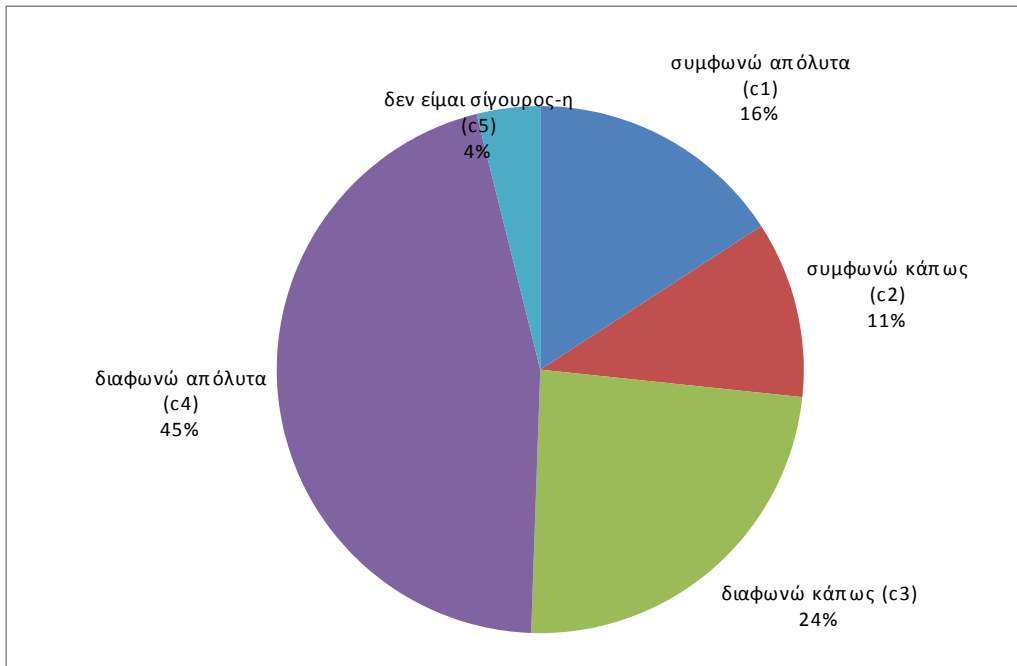
Εσείς θα χρησιμοποιούσατε κάμερες ασφαλείας για τη φύλαξη και ασφάλεια της κατοικίας ή της επιχείρησής σας;

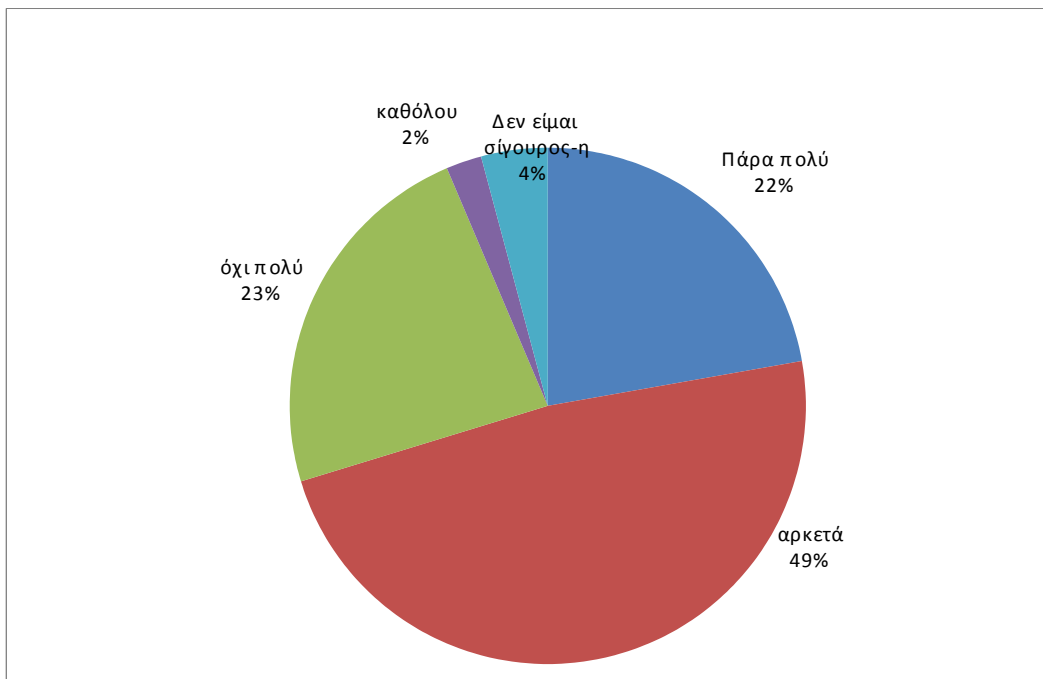
Συμφωνείτε ή διαφωνείτε οι κάμερες της αστυνομίας για τη διαχείριση της κυκλοφορίας να χρησιμοποιούνται και για λόγους ασφαλείας και δημόσιας τάξης;

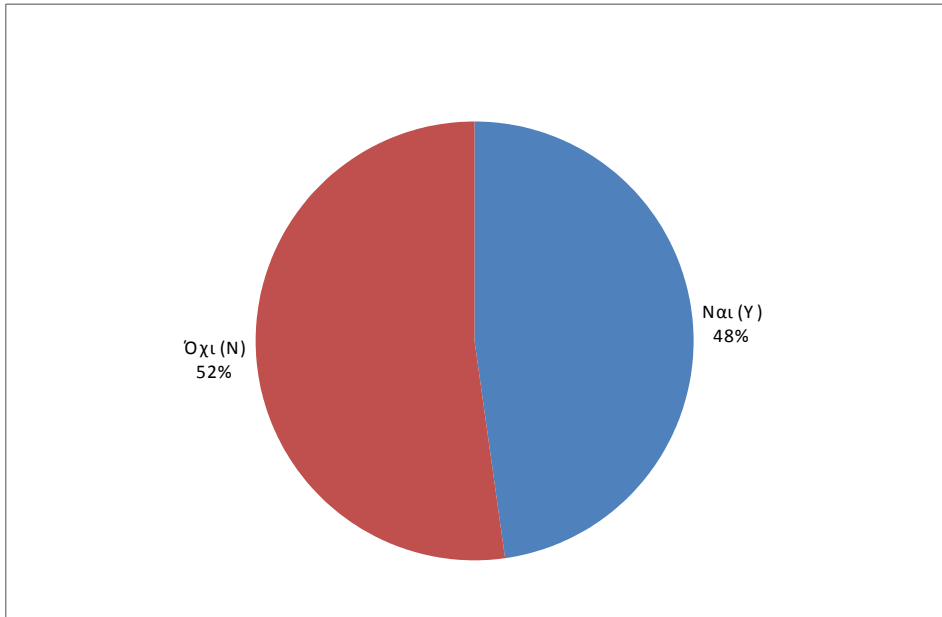
Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με το βανδαλισμό, καταστροφή των καμερών ασφαλείας της αστυνομίας;

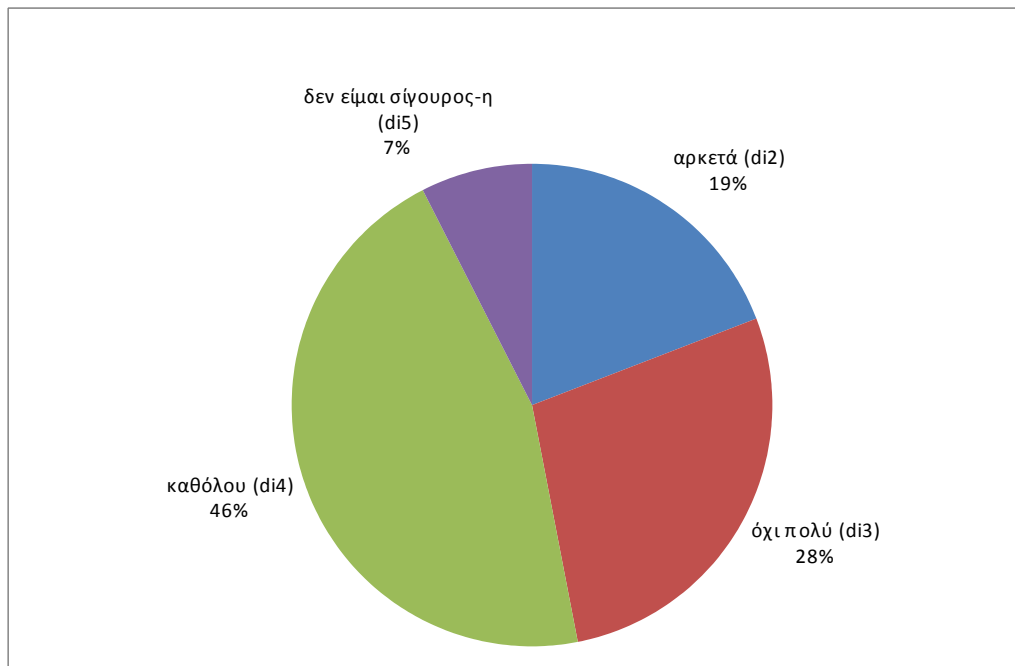
Φοβάστε ότι οι τηλεφωνικές σας συνομιλίες ιδιαίτερα στο κινητό τηλέφωνο αλλά και το ηλεκτρονικό σας ταχυδρομείο μπορεί να παρακολουθούνται;

Παίρνετε ή όχι κάποια μέτρα προστασίας για των επικοινωνιών σας μέσω Η/Υ ή τηλεφώνου ;

Αποδέχεστε ή όχι την παραβίαση της ιδιωτικής σας ζωής και των προσωπικών σας δεδομένων για την προσωπική σας ασφάλεια και υγεία;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Allen An. 2001. "Is Privacy Now Possible? A Brief History of an Obsession" *Social Research*, Vol. 68.No 1 Spring
- Αλιβιζάτος, Ν. (2004). "Οι κουτοπονηριές για τις κάμερες" *Ta NEA*, 27/9/ 2004: 6
- Αλιβιζάτος, Ν. 2007. «Η αθέατη πλευρά της τροπολογίας για τις κάμερες», Εφημ. «ΤΑ ΝΕΑ», 15.12.2007.
- Alvesson, M. & Kskoldberg K. (2000) *Reflexive Methodology: New Vistas for Qualitative Research*, London : Sage
- Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, www.dpa.gr
- Ball, K., and Webster Fr. (eds.). 2003. *The Intensification of Surveillance*. London: Pluto.
- Dubbeld, L. (2005). "Protecting Personal Data in Camera Surveillance Practices." *Surveillance & Society*, Vol.2 (4): 546-563.
- Etzioni A. 1999 *The Limits of Privacy*, N.Y. Basic Books
- E.U. The Council .1995. : Common Position (EC)No / 95 "On the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data" 20. 2. 1995.
- Flaherty, D. H. (1989). *Protecting Privacy in Surveillance Societies*, London, The University of North Carolina Press.
- Gallagher C. (2004). CCTV and Human Rights. *Surveillance & Society*, Vol.2: 2/3.
- Gandy Oscar, 1989"The Surveillance Society: Information Technology and Bureaucratic Social Control," *Journal of Communication*, vol. 39(3) .
- Garfinkel, S. (2000). *Database Nation: The death of privacy in the 21st century* New York, O'Reilly.
- Gras, M. (2004). The Legal Regulation of CCTV in Europe. *Surveillance & Society*, Vol.2: Issue 2/3/.
- Gray, M. (2003). Urban Surveillance and Panopticism: will we recognize the facial recognition society? *Surveillance & Society*, Vol. 1: Issue 3.
- Haggerty, K. Samatas, M. eds (2010) *Surveillance and Democracy*, Routledge, Oxon UK, 2010.
- Hallinan D. et al. (2012) "Citizens' perceptions of data protection and privacy in Europe" [Computer Law & Security Review](#), [Volume 28, Issue 3](#), June 2012, pages 263–272.
- Hollway, W. & Jefferson, T. (2000) *Doing Qualitative Research Differently: Free association, narrative and the interview method*. London: Sage.
- Kateb G. 2001. "On being Watched and Known" *Social Research*, Vol. 68.No 1 Spring..
- Lyon David 1994. *The Electronic Eye: The Rise of Surveillance Society*, Cambridge, Polity Press.
- Lyon D. 2001. *Surveillance Society: Monitoring everyday life*, Open University Press
- Lyon , D. (2003) *Surveillance after September 11*. London:Polity
- Lyon David & Zureik Elia eds. 1996. *Computers , Surveillance and Privacy*, University of Minnesota Press
- Margalit Av. (2001). "Privacy in a Decent Society" *Social Research*, Vol. 68.No 1 Spring.

- Marx Gary T . 2002 “What’s New about the ‘New Surveillance’? classifying for Change and Continuity”, *Surveillance & Society* 1 (1):9-29, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα www.surveillance-and-society.org
- Μήτρου, Λ. (2001). Προστασία Προσωπικών Δεδομένων: ένα νέο δικαίωμα;, σε Δ. Τσάτσου/Ευ. Βενιζέλου/Ξ. Κοντιάδη (επιμ.), *Το Νέο Σύνταγμα*, Αθήνα .
- Μήτρου, Λ. (2008). Εγγυήσεις και θεσμοί προστασίας του πολίτη από τις νέες τεχνολογίες, σε Μ. Κρανιδιώτη (επιμ.), *Νέες τεχνολογίες και ανθρώπινα δικαιώματα*, Αθήνα – Κομοτηνή 2008
- Nissenbaum, H. (1998) Protecting Privacy in the Information Age, *Law and Philosophy* 17
- Norris Cl. & Armstrong G. (1999). *The Maximum Surveillance Society: The rise of CCTV*, Berg, Oxford & NY
- New York Civil Liberties Union NYCLU Special Report (1998), “New York City: A Surveillance Camera Town,” N.Y. December 13.
- Πανούσης Ι. 2000. «Ο Μεγάλος και τ’ Αδέλφια του», *Ρεύματα*, , τχ. 6 φθινόπωρο
- Παπαϊωάννου Κ. (2007). “Κάμερες και οι εμπρηστές της νομιμότητας” *Ta NEA*, 4 Ιουν. 2007, σ. 6.
- Pollis, A. (1977) “The Impact of Traditional Cultural Patterns on Greek Politics” *The Greek Review of Social Research*, vol.29, Athens
- Σαματάς Μ. (2002). «Για μια Κοινωνιολογία του φαινομένου των παρακολούθησεων: Από το γενικευμένο πανοπτισμό στον αντι-πανοπτισμό», Εισήγηση στα πρακτικά του 2^{ου} Συνεδρίου Κοινωνιολογίας του ΣΕΚ, Αριστοτέλειο Πανεπ/μιο Θεσ/νίκης, 8-10 Νοεμβρίου
- Samatas, M. 2003 “The Privacy Paradox for Web-Users” Second iTrust Workshop , Imperial College London , UK , at <http://www.dse.doc.ic.ac.uk/Events/itrust/papers/Samata.txt>
- Samatas, M. (2004). *Surveillance in Greece: From anticommunist to the consumer surveillance*, N.Y.: Pella.
- Samatas, M. (2005). Studying Surveillance in Greece: Methodological and other problems related to an authoritarian surveillance culture *Surveillance & Society* 3(2/3):181-197, Available at: www.surveillance-and-society.org
- Samatas, M. (2006). From Thought-Control to the Traffic-Control: A comparison of traditional and new surveillance in Greece paper presented at the Crime, Justice and Surveillance Conference, Sheffield, 5-6 April 2006.
- Samatas M. (2007a). Security and Surveillance in the Athens 2004 Olympics: Some lessons from a troubled story *International Criminal Justice Review*, September 2007, Volume 17, No. 3.
- Σαματάς Μ. (2007b). “Κάμερες για κάθε νόσο...” *Ελευθεροτυπία*, 20 Απριλ. 2007: 10.
- Samatas, M. (2010)“The Greek Olympic phone tapping scandal: A defenseless state and a weak democracy, in *Surveillance and Democracy*, edited by Haggerty, K. & M. Samatas, Routledge, 2010, pp. 213-230.
- Σαματάς , Μ. επιμ. (2010) *Όψεις της Νέας Παρακολούθησης: Διεθνείς και Ελληνικές προσεγγίσεις*, Βιβλιόραμα,
- Samatas, M. (2011) “Surveillance, Modernisation and Controversy in Contemporary Greece” in *Crime & Punishment in contemporary Greece: International comparative perspectives*, edited by Cheliotis L. K. & Xenakis S. , Peter Lang, Oxford, 2011 pp. 421- 442.
- Σαματάς, Μ. (2011).” Η Κοινωνιολογική Φαντασία ενάντια στην Κοινωνικο-οικονομική Ανασφάλεια” στο συλλογικό τόμο *Οι Κοινωνικές Επιστήμες στον 21ο Αιώνα*, επιμ. Μ.Δαφέρμος , Μ.Σαματάς, κ.άλ. Πεδίο, σελ. 209-242.

- Samatas, M. Ch. Fonio , G. Galdon and C.Frois (2011) , co-presenting “Authoritarian Surveillance and its legacy in South European Societies:Greece, Italy, Spain, Portugal.”, LiSS Conference at Iasi Rumania, “The Ghosts of Surveillance”, 3-5 May 2011.
- Schneier, Bruce & Banisar, David. (1996). *Electronic Privacy Sourcebook: Documents on the Battle for Privacy* , Wiley, 1996 .
- Taylor, N. (2002). “State Surveillance and the Right to Privacy”, *Surveillance and Society* 1(1),
- Sheehan K. 2002 “Toward a Typology of Internet Users and Online Privacy Concerns” *The Information Society* 18 (1).
- Sidel, M. (2004). *More Secure Less Free? Antiterrorist Policy & Liberties after September 11*. Ann Arbor, The Univ. of Michigan Press.
- Solove, D. 2007. “I’ve Got Nothing to Hide” and Other Misunderstandings of Privacy” *San Diego Law Review* 44.
- Stalder F. 2002. “Privacy is not the antidote to surveillance,” *Surveillance & Society* 1(1): 120-124, www.surveillance-and-society.org
- Sykes Ch. 1999. *The End of Privacy*, St martin Press, N.Y.